

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут людини
Кафедра психології особистості та соціальних практик

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олексій Жильцов

« 01 » 09 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Педагогіка і психологія вищої школи.

Психологія»

для студентів

спеціальності: 053 Психологія

освітнього рівня: другого (магістерського)

освітньої програми: 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія

Київ – 2020

Розробник:

Столярчук Олеся Анатоліївна, доктор психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології особистості та соціальних практик.

Викладач:

Столярчук Олеся Анатоліївна, доктор психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології особистості та соціальних практик.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології особистості та соціальних практик

Протокол від 31.08.2020 р. № 9
Завідувач кафедри _____ (О.П. Сергєєнкова)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія)

31.08.2020 р.
Керівник освітньої програми _____ (О.А. Столярчук)

Робочу програму перевірено

01.09.2020 р.
Заступник директора _____ (Р.О. Павлюк)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (Сергєєнкова О.П.), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (Сергєєнкова О.П.), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (Сергєєнкова О.П.), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (Сергєєнкова О.П.), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	2	
Курс	5	
Семестр	9	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2	
Обсяг кредитів	2	
Обсяг годин, в тому числі:	60	
Аудиторні	16	
Модульний контроль	4	
Семестровий контроль	15	
Самостійна робота	25	
Форма семестрового контролю	-	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – розкрити закономірності функціонування психіки студента як суб'єкта навчально-професійної діяльності та специфіку науково-педагогічної діяльності викладача, сприяти на цій основі формуванню загальної психологічної культури та компетентності студентів, їх готовності до майбутнього кваліфікованого професійно-педагогічного спілкування.

Завдання курсу:

- інтеграція та систематизація набутих у процесі професійного навчання знань про психологічні передумови підвищення якості вищої освіти;
- опанування знань про психологічні особливості студентського періоду життя людини й усвідомлення закономірностей професійного становлення і особистісного зростання майбутніх фахівців;
- формування професійного мислення студентів, набуття ними досвіду творчого використання психологічних знань для вирішення конкретних завдань навчально-професійної та майбутньої науково-педагогічної діяльності;
- сприяння професійному самовизначенню та набуттю студентами професійно-педагогічної ідентичності через усвідомлення психологічних особливостей науково-педагогічної діяльності та передумов її опанування.

3. Результати навчання за дисципліною

Відповідно до Освітньо-професійної програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, дисципліна «Педагогіка та психологія вищої

школи. Психологія» забезпечує формування таких **загальних та фахових компетентностей**:

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
- СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики.
- СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та/або практичної значущості.
- СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
- СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
- СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.
- СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
- СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
- СК13. Здатність до рефлексії та супервізії власної фахової діяльності.

Відповідно до Освітньо-професійної програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, дисципліна «Педагогіка та психологія вищої школи. Психологія» забезпечує оволодіння такими **програмними результатами навчання**:

- ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.
- ПР2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних і надійних методів.
- ПР3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.
- ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

- ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Психологічна характеристика студентства							
Тема 1. Психологія вищої школи як наука	2	2					
Тема 2. Психологічна характеристика студентського віку	2	2					
Тема 3. Особистісно-професійне становлення студента	2		2				
Тема 4. Психологічний аналіз учіння студентів	2		2				
Тема 5. Психологія студентської групи	9						9
Модульний контроль	2						
Разом	19	4	4				9
Змістовий модуль 2. Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи							
Тема 6. Професіоналізм особистості та діяльності викладача вищої школи	12	2	2				8
Тема 7. Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами	10	2					8
Тема 8. Психологічний аналіз педагогічних конфліктів у ЗВО	2		2				
Модульний контроль	2						
Разом	26	4	4				16
Підготовка та проходження контрольних заходів	15						
Усього	60	8	8				25

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Психологічна характеристика студентства

Лекція 1. Психологія вищої школи як наука (2 год.)

Психологія вищої школи як галузь психологічної науки та навчальна дисципліна. Предмет, завдання і основні категорії психології вищої школи на сучасному етапі реформування вищої освіти України. Зв'язок психології вищої школи з іншими науками. Методологія, принципи і методи психологічного дослідження у ЗВО.

Основні поняття теми:

Психологія вищої школи, студент, викладач, методологія психологічного дослідження.

Лекція 2. Психологічна характеристика студентського віку (2 год.)

Пізня юність як типовий період розгортання студентства. Інтелектуальні й особистісні показники представників студентського періоду. Суперечності та кризи студентського віку. Механізми та результати соціалізації особистості на етапі навчання у ЗВО. Адаптація студента до умов навчання у вищій школі. Типологія сучасних студентів.

Основні поняття теми:

Студентство, інтелектуальна й особистісна зрілість, криза адаптації, криза апробації, криза фахової готовності.

Семінар 1. Успішність навчально-професійної діяльності студентів.

Семінар 2. Особистісно-професійне становлення студента.

Змістовий модуль 2.

Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи

Лекція 3. Професіоналізм педагогічної діяльності та особистості викладача (2 год.)

Педагогічний професіоналізм як предмет психологічного аналізу. Компоненти педагогічної діяльності викладача та його професіоналізму. Акмеологічний підхід до змісту та виявів професіоналізму сучасного викладача ЗВО. Вияви професіоналізму педагогічної діяльності викладача. Професіоналізм особистості викладача.

Основні поняття теми:

Професіоналізм діяльності викладача, професіоналізм особистості викладача, педагогічна спрямованість, професійна ідентичність.

Лекція 4. Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами (2 год.)

Психологічний аналіз педагогічної взаємодії викладача і студентів. Характеристика рівнів сформованості педагогічних взаємин викладачів і студентів. Зміст педагогічних позицій викладача у спілкуванні зі студентами. Типові суперечності та бар'єри педагогічного спілкування викладача зі студентами. Діалогічне спілкування як умова ефективної педагогічної взаємодії викладача та студентів.

Основні поняття теми:

Професійно-педагогічне спілкування, деструктивний, невизначений та гармонійний комунікативні рівні, комунікативна педагогічна позиція, бар'єр професійно-педагогічного спілкування, діалогічне спілкування.

Семінар 3. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності викладача.

Семінар 4. Психологічний аналіз педагогічних конфліктів у ЗВО.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	2	2	2	2
Відвідування практичних занять	1				
Робота на семінарському занятті	10	2	20	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом			54		59
Максимальна кількість балів: 113					
Розрахунок коефіцієнта: $113 : 100 = 1,13$					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

**Змістовий модуль 1.
Психологічна характеристика студентства**

Тема 5. Психологія студентської групи – 9 год.

Опрацювавши тему за підручником і першоджерелами, укласти її термінологічний словник – 5 балів.

Змістовий модуль 2.

Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи

Тема 1. Професіоналізм особистості та діяльності викладача вищої школи – 8 год.

Опрацювавши тему за підручником, створити типологію сучасних викладачів (не менше 5 типів) – 5 балів.

Тема 2. Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами – 8 год.

Переглянувши фільм «У дзеркала два обличчя», порівняти комунікативні педагогічні стилі Роуз Морган та Грегори Ларкіна – 5 балів.

Критерії оцінювання самостійної роботи студента:

- 1) своєчасність виконання роботи – 1 бал,
- 2) правильність виконання роботи: повна – 2 бали, часткова – 1 бал,
- 3) обсяг виконаного завдання: достатній – 2 бали, обмежений – 1 бал.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульні контрольні роботи виконуються в письмовій комбінованій формі.

Таблиця 6.3.1

Зміст і критерії оцінювання модульних контрольних робіт

Змістовий блок і його призначення	Форма	Максимальна кількість балів
Перший (визначення якості володіння базовими поняттями)	тести	15
Другий (виявлення здатності до аналізу, синтезу, конкретизації й узагальнення змісту навчальної дисципліни)	запитання, що передбачає розгорнуту відповідь	4
Третій (встановлення спроможності до застосування знань на практиці)	психологічна задача	6

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль проводиться у вигляді комплексного письмового екзамену.

Таблиця 6.4.1

Критерії оцінювання відповіді студента на екзамені

Критерії оцінювання	Максимальна кількість балів
Повнота та правильність відповіді на перше теоретичне питання білету	5
Повнота та правильність відповіді на друге теоретичне питання білету	5
Правильність та аргументованість розв'язування психологічної задачі	10
Разом	20 балів

6.5. Орієнтовний перелік питань для комплексного семестрового контролю

1. Предмет психології вищої школи як науки, її завдання.
2. Функції та принципи здійснення викладачем психологічного дослідження.
3. Ознаки досягнення інтелектуальної й особистісної зрілості в студентському віці.
4. Становлення Я-концепції майбутнього фахівця.
5. Характеристика типових криз особистості студентського періоду.
6. Етапи соціалізації особистості студентського періоду.
7. Форми адаптації першокурсників до умов навчання у ЗВО.
8. Типові шляхи та напрями професіоналізації студентів.
9. Формування професійної спрямованості в студентському періоді.
10. Формування фахової компетентності в студентському періоді.
11. Особливості навчально-професійної діяльності студента.
12. Типові чинники обмежень інтелектуальних функцій студентів.
13. Психолого-педагогічні умови формування професійної мотивації навчання студентів.
14. Розвиток пізнавальної самостійності студентів.
15. Чинники і показники успішності навчально-професійної діяльності студентів.
16. Типові причини та шляхи усунення неуспішності навчально-професійної діяльності студента.
17. Поняття студентської групи, її психологічні особливості.
18. Структура та стадії становлення студентської академічної групи.
19. Чинники та види конфліктів у студентській академічній групі.
20. Зміст професіоналізму діяльності та особистості викладача.

21. Психологічна компетентність викладача вищої школи.
22. Індивідуальний стиль професійної діяльності викладача вищої школи.
23. Імідж та педагогічні цінності сучасного викладача вищої школи.
24. Чинники авторитету сучасного викладача.
25. Функції та завдання професійно-педагогічного спілкування викладача зі студентами.
26. Класифікація типових стилів педагогічного спілкування викладача зі студентами.
27. Характеристика діалогічного спілкування викладача та студентів.
28. Функції, типи та стратегії вирішення конфлікту між викладачем і студентом.
29. Ознаки та стадії розвитку педагогічного конфлікту у ЗВО.
30. Профілактика та корекція конфліктів педагогічної взаємодії у ЗВО.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно- відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична картка дисципліни

Навчально-методична карта дисципліни «Психологія вищої школи» спеціальності 053 Психологія,

освітньої програми 053.00.05 Екстремальна та кризова психологія

**Разом: 60 год., лекції – 8 год., семінарські заняття – 8 год., модульний контроль – 4 год., самостійна
робота – 25 год.**

Модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2
Назва модуля	Психологічна характеристика студентства	Психологія особистості та діяльності викладача вищої школи
Кількість балів за модуль	54 бали	59 балів
Теми лекцій	1. Психологія вищої школи як наука – 1 бал. 2. Психологічна характеристика студентського віку – 1 бал.	3. Професіоналізм педагогічної діяльності та особистості викладача – 1 бал. 4. Психологія педагогічної взаємодії викладача зі студентами – 1 бал.

Кількість балів	2 бали	2 бали
Теми семінарів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Успішність навчально-професійної діяльності студентів як предмет психологічного аналізу – 11 балів. 2. Особистісно-професійне становлення студента – 11 балів. 	<ol style="list-style-type: none"> 3. Індивідуальний стиль педагогічної діяльності викладача – 11 балів. 4. Психологічний аналіз педагогічних конфліктів у ЗВО – 11 балів.
Кількість балів	22 бали	22 бали
Самостійна робота	Термінологічний словник – 5 балів	Типологія – 5 балів Порівняльна характеристика – 5 балів
Кількість балів	5 балів	10 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота – 25 балів	Модульна контрольна робота – 25 балів
Рейтингові бали	Загальна кількість балів – 113 Коефіцієнт для переведення у 100-бальну шкалу – 1,13	
Підсумковий контроль		

8. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1.07.2014 р.
2. Барановська Л. В. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посіб. / Л.В. Барановська. – К.: НАУ, 2015. – 240 с.
3. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: підр. / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – К.: Каравела, 2017. – 360 с.

Додаткова література:

1. Єфремов В. Оптимізація ВНЗ в Україні як необхідна умова підвищення їх конкурентоспроможності / В. Єфремов // Вища школа. – 2014. – № 3-4. – С. 73-83.
2. Лігум Ю.С. Якість освіти і новітні технології навчання в контексті інтеграції в Європейський освітній простір / Ю.С. Лігум // Педагогіка і психологія. – 2011. – № 2 (71). – С. 22-27.
3. Лосева Н.М. Самореалізація викладача: теоретичний аспект: монографія. – Донецьк, 2014. – 380 с.
4. Психологічні особливості студентського віку. На допомогу кураторам. Вип. 3 / [укладачі: Л.М. Яворовська, Р.Ф. Камишнікова, О.Є. Поліванова, С.Г. Яновська, С.М. Куделко]. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 88 с.
5. Психологія адаптації студентів до навчальної діяльності: монографія / М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, І.В. Мостова та ін.: за заг. ред. М.С. Корольчука. – Ужгород: Ужгородський національний університет, 2017. – 289 с.
6. Радчук Г.К. Особливості самореалізації особистості студентів в освітньому середовищі вищої школи / Г.К. Радчук // Психологія і особистість. – 2015. – № 2 (8). – Ч. 2. – С. 85-97.
7. Столярчук О. А. Психологія становлення особистості фахівця в умовах різновекторності універсуму: монографія / О. А. Столярчук. – Кременчук : ПП Щербатих О.В., 2018. – 294 с.